

Novi europski izazovi za Hrvatsku

ENERGETSKA UČINKOVITOST MORA BITI PRIORITET

Dean Smolar,
dipl. ing., DSM

Europska unija je svjetski predvodnik u zaštiti okoliša i klime i dekarbonizaciji gospodarstva, iako postoji nekoliko iznimaka kao što su neke regije pojedinih vrlo razvijenih velikih gospodarstava. Područje održive energetike (energetske učinkovitosti, obnovljivih izvora, održive i 'čiste' mobilnosti i trgovanja emisijama) strateški je interes EU-a, a iskustvo i znanje stečeno u tom području komercijalizira se po cijelom svijetu.

Pariški sporazum, ambiciozni novi globalni klimatski sporazum iz prosinca 2015. godine, višestruko je utjecao na politike Europske unije (a valja se nadati i na ostale svjetske regije). Institucije EU-a se tome prilagođavaju, reorganiziraju i donose nove politike. Mnoga tijela EU-a, pa i sama Europska komisija, imali su bitne izmjene u načinu kako funkcioniraju upravo zbog Pariškog sporazuma.

Europska unija je već promijenila (odnosno za neke je u proceduri promjene i donošenja) niz strateških i regulatornih dokumenata. Za Hrvatsku kao članicu EU-a najvažnije su europske direktive koje s određenom fleksibilnosti mora prenijeti u svoje zakonodavstvo i europske uredbe koje u istom trenutku stupaju na snagu na cijelom području EU-a, naravno i u Hrvatskoj.

Europa razdvaja politike energetske učinkovitosti (industrija, rasvjeta, primarna potrošnja, prijenos, odgovor potražnje, sustave obveza energetske učinkovitosti ili tzv. Obvezne sheme, energetska siromaštvo, financijske modele itd.) i politiku razvoja niskougljučnog zgradarstva. To se i vidi u novim ključnim dokumentima kao što su Direktiva o energetske učinkovitosti (EED) i Direktiva o energetskim svojstvima zgrada (EPBD), a u isto vrijeme ide se u smjeru spajanja politika održivog prometa i sigurne, održive i učinkovite energetike, što se može vidjeti spajanjem konfiguracija unutar Programa za istraživanje i razvoj 'Obzor Europe' u novom razdoblju FP9 od 2021. do 2027. godine, odnosno nastavka programa 'Obzor 2020.'

Nikako se ne smije zaboraviti na moć EU-a u smislu istraživanja, razvoja i inovacija. Primjerice, baterije koje se danas koriste u gotovo svim uređajima u svakodnevnoj uporabi (litij-ionske baterije) razvile su u zajedničkoj suradnji upravo članica EU-a koja je financirana 'zajedničkim' novcem EU-a.

Ipak, to su ključne politike kojima se trebaju postići ciljevi za 2030. i 2050. godinu u smislu Pariškog sporazuma i svakako ih treba razumijevati u zajedničkom kontekstu radi interdisciplinarnosti i međusobnog utjecaja. Ako se pogleda samo kompleksnost Sustava obveza energetske učinkovitosti, za koji se valja nadati da će i Hrvatska konačno početi provoditi, nakon niza pokušaja šačice stručnjaka, može se uvidjeti cijela problematika ostvarivanja samo jednog od ciljeva EED-a. U ovom trenutku Vlada je poslala u Sabor izmjene i dopune Zakona o energetske učinkovitosti koji bi konačno trebao donijeti tu novost i u Hrvatsku, promijeniti očitu grešku zakonodavca i obvezati opskrbljivače energijom (uključujući i subjekte koji obavljaju transport nafte i naftnih derivata) da krenu u taj 'novi' način razmišljanja i pristupa svojem poslovanju.

Valja se nadati da će budući obveznici brzo prepoznati mogućnosti i prilike koje im taj sustav (a za njih i buduća zakonska obveza) pruža. Najspretniji i najfleksibilniji među njima vjerojatno su već prepoznali nove poslovne prilike koje donosi 'biznis energetske uštede'. Pri tome se prije svega misli na postizanje dodatne konkurentne prednosti, na povezanost Sustava obveza sa strateškim marketinškim ciljevima tvrtke, na nove poslovne djelatnosti i nove izvore prihoda, na stvaranje vizualnog identiteta održive i kupcima orijentirane tvrtke i sl.

Hrvatska sigurno neće postići svoje ciljeve prema članku 7. EED-a. Kao i većina članica EU-a, Hrvatska je za postizanje tog cilja odabrala kombinaciju alternativnih mjera i sustava obveza energetske učinkovitosti. Posljednji rezultati i službena izvješća govore da bi 2020. godine Hrvatska bila na oko 50% ispunjenja cilja za alternativne mjere, dok kod Sustava obveza energetske učinkovitosti još više kasni u provedbi. Nova Direktiva donosi jednu 'sigurnost', a to je a će se čl. 7. (koji naglašava Sustav obveza energetske učinkovitosti) nastaviti i nakon 2020. i 2030. godine i da će biti još značajniji u pogledu tih obveza i visine ciljeva.

To je sve rezultat nedonošenja odluka! Zato se valja nadati da će Vlada uskoro uspostaviti taj sustav Izmjenama i dopunama Zakona o energetske učinkovitosti (koje su u proceduri) i Pravilnikom o sustavima obveza energetske učinkovitosti jer su u narednim godinama moguće čak i kazne za neispunjenje obveza. Isto tako, treba se nadati i

“ Potreba za brzom prilagodbom na svim razinama nikada nije bila veća i to će biti jedan od najtežih ispita koje hrvatska stručna zajednica koja se bavi energetske učinkovitosti mora proći. ”

uspjehu u pregovorima oko produljenja roka, odnosno da se problem neće 'prebaciti' na obveznike naglim povećanjem iznosa obveza.

Potreba za brzom prilagodbom na svim razinama nikada nije bila veća i to će biti jedan od najtežih ispita koje hrvatska stručna zajednica koja se bavi energetske učinkovitosti mora proći. To podrazumijeva sve energetske tvrtke, eksperte za energetske učinkovitost, konzultante, banke i financijske institucije, povezana ministarstva i državne institucije, znanstvene institute, tehničke fakultete i fondove (prije svega Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost). Taj će sustav izravno utjecati na sve sektore neposredne potrošnje energije: zgradarstvo, kućanstva, usluge, industriju, javni sektor, promet, infrastrukturu i dr.

U Hrvatskoj jako čeznemo za uređenim sustavom. No, takav sustav ovisi o svima nama i svatko od nas malim poboljšanjima u svakodnevnom radu doprinosi njegovom postizanju. Tako zahtjevan sustav koji nam kao članici EU-a donosi i ozbiljne obveze (i kazne za neispunjenje!) pravi je izazov timskog rada, razumijevanja i dijaloga među ključnim sudionicima: javnom, akademsko-istraživačkom i realnom sektoru, a to nam do sada nije bila jaka strana, posebice jer je problematika vrlo zahtjeva i postoji mnogo nerazumijevanja. ■